

Știința și miracolul meseriei noastre

Cu Dan Puric

— Dan Puric, tocmai am văzut la „Cassandra” spectacolul de pantomimă Sweeney pe care l-ai realizat împreună cu un grup de tineri din Botoșani și cu care știu că v-ați prezentat și la Gala de pantomimă de la Piriul Rece. De unde a venit ideea acestui spectacol?

— Ideea a venit de la instructora Elena Hariuc de la Casa Tineretului din Botoșani — o mare iubitoare de frumos, de artă. După ce a venit ideea, au venit copiii...

— Cine sînt copiii?

— Să-ți spun numele lor, nu? Dana Tapalagă, Carmen Ungureanu, Vlad Ivanov, Daniel Badale, Quiu Onofrei și fetița Ioana Hariuc. Sînt membri ai cercului de pantomimă care funcționează la Casa Tineretului. „Uite, vreau să-ți spun următorul lucru — toată cunoștința mea în materie nu ar fi dat rod dacă nu aș fi înțeles niște naturi creatoare în stare să asimileze rapid și să se bucure de ceea ce au învățat — NU SĂ EXECUTE! Înțelegerea cu acești minunați copii a fost o relație în care am dat și am primit reciproc. De aceea spun că spectacolul a

fost făcut împreună și, dincolo de toate stîngăciile inerente vârstei și lipsei de experiență, de timpul scurt de lucru, fericirea mea este că din el a rezultat ceva esențial: **bucuria creației!** Asta demonstrează că există talent pentru exprimarea în acest limbaj care la noi încă n-a fost investigat decât foarte timid.

Aș dori să scrii o idee a mea de credință (pentru că mi s-a reproșat că nu folosesc codul exact de pantomimă — ea și cînd ar fi fost legiferat o dată pentru totdeauna de o personalitate!?) — după o minunată expresie a lui Beethoven. **Nu există lege pe care să n-o încalci atunci cînd există loc pentru mai frumos!** Dincolo de asimilarea limbajului tradițional — obligatorie în etapa de ucenicie — este vital pentru noi, la ora actuală, să re-formulăm acest limbaj în funcție de dimensiunile spiritualității noastre. Concret — pe mine m-a pasionat extraordinar (și subliniez acest spectacol este doar o etapă!) să transpun în spectacol umorul românesc, care face parte din ființa noastră și reprezintă o latură a atitudinii noastre în lume. Vorba lui Nenea Iancu: noi avem atîta umor încît putem da întregii Europe!

— Cum ai ajuns la pantomimă?

— Primele lecții de limbaj în pantomimă, de ceea ce se poate numi „gramatică corporală”, le-am primit la I.A.T.C. de la minunata profesoară Victoria Moldovan; dînsa cunoștea limbajul clasic, știința mișcării a judeca în acțiune, a gândi cu trupul... Apoi am continuat cu colegul meu, actorul Ionel Mi-

și sportivitate (iată o altă intru-unire fericită), au transformat colocviul într-o mică sărbătoare a spiritului. Bogdan Ulmu, în mijlocul acumulărilor heteroclite de span rezultat din încercările multiunghiulare de „așchiere” a subiectului, a rămas în memorie prin folosirea unei prese sintetizatoare, conglomerînd spiralele aserțiunii într-un bloc compact, coerent. Sintagma „Cercului de cretă caucazian” ar valida, după el, în „disputa” celor două arte pentru atribuirea unilaterală a mijloacelor pantomimei, adevărata „mamă”, arta din care s-a născut cealaltă, prin gestul unei renunțări constructive, capabil să împiedice sfîșierea „copilului” revendicat.

Profesorul I.Sălișteanu, veritabil Proteus, vorbește ca un dansator despre dans, ca un pantomim despre pantomimă, ca un pictor despre pictură, ca un artist despre toate, vădînd o admirabilă capacitate de pătrundere sincronă în interiorul ramificat al artelor întrunite. I. Cristoiu a făcut un competent semn de aducere pe o terra ferma a unor probleme ce păreau că țin de imponderabil (profesionalitate, profesie, profesiune de credință etc.), într-o necesară chemare ad res. Făcînd salturi de 99 de picioare între citate (bine reconstituite din memorie) din Mircea Eliade, M. Gorki, Brâncuși, a surprins Dan Puric, prezent cu un spectacol izbutit.

hăilescu (un mare talent) în materie), și împreună am căutat să aprofundăm ceea ce am învățat. În perioada stagiului am lucrat singuri. Dar ceea ce consider foarte important privind mentalitatea față de acest limbaj — poziția de pe care faci această artă — mi-a clarificat-o unul dintre marii noștri pedagogi de teatru, profesorul Ailenei Traian, sub îndrumarea căruia am realizat două recitaluri (**Jocul și Muzică și pantomimă** — ultimul, alături de Mathe Göző de la Filarmonica din Botoșani) și căruia mulți actori din tinăra generație îi sînt datori. Am urmărit împreună idei cum ar fi: dezinhibiția ca atitudine creatoare în fața vieții și apoi reconsiderarea naturii proteice a actorului. Pentru mine contactul cu profesorul Ailenei Traian este atât de important deoarece dintr-unul dă credit naturii creatoare a actorului, îl reinvestește cu o demnitate aproape pierdută — cea de „rege al scenei” din perioada comediei dell' arte.

— Există, văd, pregnantă, ideea pantomimei ca limbaj individualizat. Este arta actorului într-un moment în care are nevoie de întoarcerea la acest limbaj?... În fond, de ce faci pantomimă?

— Sincer: eu fac pantomimă ca să pot vorbi! Pantomima este o stare de comunicare prin intermediul „gestului” ca semn al sufletului și poate de aceea calea cea mai directă de comunicare de la om la om. Deci — din nevoia de a vorbi dincolo de starea de suferință a adevăru-

lui care este încă necuvîntul.

Ideea centrală este că în pantomimă trupul nu mai este sluga sufletului, ci chiar reprezentantul lui. Trupul nostru este o minunată plămădire a naturii, pe care noi o neglijăm, sau am uitat-o în existența noastră de zi cu zi, în care cu picioarele mergem, cu minile mîncăm... Pantomima este redescoperirea unui tărîm uitat...

Există o dimensiune a pantomimei pe care eu o numesc **pantomimă comportamentală** și care reproduse acțiuni fizice, atitudini, comportamente omenești, bazându-se pe „mimesis” și exprimată tehnic prin puncte fixe, poziții izometrice, izolare corporală, și există o altă dimensiune a pantomimei — pe care eu o numesc **pantomimă poetică** și în care o mină întinsă poate să devină un vers, corpul întreg — un poem; este acea pantomimă care te face să transcenzi condiția umilă a trupului și să redescoperi virtuțile lui inițiale. Așa cum în cea comportamentală mina mimului trebuie să aibă memoria obiectelor, a atingerilor concrete, în cea poetică trupul trebuie să aibă memoria bucuriilor și suferințelor sufletești. Prin această pantomimă se ajunge la simbol. Cele două genuri nu se exclud: ele coexistă în aceeași măsură în care coexistă viața cu poezia și au nevoie una de alta...

Pantomima este o artă care, ca orice artă, reflectă realitatea, însă nu cu umilința servilă a oglinzii, ci cu modelul ideal în față, avînd drept scop permanent reabilitarea condiției noastre.

Afirmatia lui Eliade „Romantismul este o poziție în Univers” pleda în favoarea unei pisici neorealiste al cărei olfact suferea într-o sală de așteptare, trușă pus pe banca acuzării de către juri. Ioan Tușgearu a vorbit cu profesionalitate despre amatori. Adina Cezar — într-o secvență practică a colocviului — ne-a demonstrat, printr-un mic laborator de tehnică Martha Graham, de ce a obținut calificativul „très bien” pe diploma ei conferită de „Schola Cantorum” din Paris. Liliana Iorgulescu a avut un schimb de păreri „tehnice” cu Mihai Mălăimare pe tema incongruenței deliberate a unor mișcări într-o coregrafie. Subsemnatul a prezentat o lucrare din anul 1973 (an al începutului), un fel de „antet” al grupului „Contemp”, pe muzică de T. Albinoni, explicînd cum îi înțelege din perspectiva actuală demersul cvasiinconștient de atunci.

Tema colocviului, „Aspecte educative ale spectacolului de pantomimă”, a fost trăită, în fapt, de toți participanții, care au recunoscut că au avut fiecare în parte ceva de învățat de la ceilalți și cu toții de la spectacolele prezentate. Incitat de interesantele debateri, am redeschis acasă „Despre dans” a lui Lucian din Samosata, din care citez în continuarea temei colocviului „4. Lykinos: Dacă e să vorbesc fără ocolișuri, eu de la teatru mă întorc cu mult mai înțelept, așa încît pot să privesc cu o pătrundere mai mare lucrurile vieții. Mi se pare potrivit a-ți aminti însuși versul

— Dar celălalt, mod de expresie? Ce (ți-a oferit scena de la Botoșani în cei trei ani de stagiatură pe care tocmai i-ai încheiat?

— Am debutat în **Bacalaureații** (de Constantin Axente) — un spectacol care vorbea despre adolescență, pe care l-am iubit foarte mult și care mi-a dat mari satisfacții. Tot în regia lui Eugen Traian Bordenaru, a urmat **Mătrăguna** (de N. Machiavelli), iar după ea o experiență artistică de o factură mai deosebită — musicalul **Romeo și Julieta la Mizil**, în regia actorului Mihai Mălaimare.

— În privința colaborării cu un regizor a existat o întâlnire?

— Da! **Cercul în patru colțuri** (de V. Kataev), regia a aparținut lui Laurian Oniga. Întâlnirea a fost esențială în mica mea carieră și experiență artistică pentru că m-a marcat în munca mea cu mine. După părerea mea (și fără să vreau să supăr pe nimeni!) este cel mai puternic regizor din tinăra generație. M-a provocat și am sondat împreună dincolo de limitele obișnuitului. Un asemenea regizor cred că este absolut necesar pentru tinăra generație!... Am făcut apoi, tot în regia lui, Truffaldino din **Slugă la doi stăpîni**; nu știu dacă spectacolul a fost foarte bun, dar ne-a marcat pe toți. De-asta mi se pare important contactul cu Laur — un spectacol lucrat cu el presupune ori înfringere, ori victorie, în nici un caz, mediocritate! Acest lucru declanșează în tine, interpret, o stare de criză... creatoare. Din acest punct de ve-

dere — și nu numai — a lucra cu Laur este un privilegiu!

— Să vorbim și despre film?!

— „Eu am făcut filme, dar n-am făcut roluri în film... Cred că mai bine ar fi să scrii altceva am un gând care mă urmărește tot timpul de cînd am început să fac această meserie, ceva care la momente de neînște și descurajare vine și-mi dă forță **bucuria Jocului!** Ea mi-a fost dăruită an de an în Institut de către marele actor și profesor Dem Rădulescu. Un om care poate recunoaște dintre mai multe persoane **ființa creatoare**, care știe s-o crească, fără a-i dărima inițiativelor, fără a-i strivi personalitatea cu propria mare personalitate, bucurîndu-se de micile izbînzii ale elevului ca de propriile mari bucurii, certîndu-te fără să te lovească, iubindu-te fără să-ți arate — acela este după mine un mare pedagog.

Șansa mea a fost întâlnirea cu profesorul și artistul Dem Rădulescu! De ce spun „șansă” — pentru că de la un profesor poți învăța multe lucruri folositoare ce țin de „știința” meseriei (și pe care le-am învățat!), dar dincolo de ele există ceva care se nvață la nivelul afinității sufletești, ceva ce se transmite prin contaminare, fără cuvinte, și care ține de miracolul sau misterul meseriei noastre, ceva prin care un pedagog se poate instala în sufletul tău ca un părinte întru meserie. Și de aceea profesorul Dem Rădulescu este părintele meu întru teatru!

Interviu realizat de Mihaela BURDA

*lui Homer care ne spune că privitorul «s-a întors desfătat și cu știința sporită»...**.*

Poate în aceeași ilco de imbinare a celor două arte, participanții au hotărît să facă puțină mișcare (8 km) de la Piriul Rece pînă la gara Predeal, pantomima arătîndu-și eficiența în rapiditatea cu care primul șofer a înțeles din semne dorința noastră de a ne despovăra de bagaje.

Ca o curiozitate, power play-ul colocviului l-a jucat cuvîntul „ușă”, rostul de 150 de ori de Ioan Tugearu și o dată de Mihai Mălaimare la „închiderea” lucrărilor.

Lipsită deocamdată de o muză (Ausonius, sec. IV e.n., considera că Polymnia ar putea fi muza pantomimei, chestiune discutabilă), „Gala Recitalurilor de Pantomimă” și-a găsit în schimb în entuziasmul Mihai Mălaimare un veritabil musoget.

Sergiu ANGHEL

** Vezi *Odissea*, XII, 264—265.